

GIMNAZJUM NR 12 IM. SYBIRAKÓW W OLSZTYNIE

**KRYTERIA SZCZEGÓŁOWE OCENIANIA
DLA KLASY I GIMNAZJUM DO PROGRAMU NAUCZANIA „BLIŻEJ SŁOWA”**

WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY

LEKTURA I INNE TEKSTY KULTURY, NAUKA O JĘZYKU	WYMAGANIA			
	KONIECZNE (ocena: dopuszczający)	PODSTAWOWE (ocena: dostateczny)	ROZSZERZONE (ocena: dobry)	DOPEŁNIAJĄCE (ocena: bardzo dobry)
UCZEŃ				
Anthony de Mello <i>Orzeł królewski</i>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza fabułę utworu na poziomie dosłownym, • przedstawia się w kilku zdaniach 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega przerośny charakter utworu, • przedstawia się w sytuacji oficjalnej i nieoficjalnej 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje wnioski wyjaśniające przerośne znaczenie tekstu, • przedstawia się w sytuacji oficjalnej i nieoficjalnej, stosując odpowiednie słownictwo 	<ul style="list-style-type: none"> • zestawia tekst z przypowieścią jako gatunkiem literackim, wskazuje w utworze cechy przypowieści, • redaguje krótki tekst, w którym dokonuje autoprezentacji
Jan Twardowski <i>Podziękowanie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje formy pozwalające rozpoznać nadawcę i adresata wypowiedzi, • wymienia elementy przyrody przywołane 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa i określa nadawcę i adresata wypowiedzi, • wskazuje cechy przedstawionych składników przyrody, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa relacje między nadawcą i adresatem, • analizuje budowę epitetów, wyjaśnia ich funkcję w tekście, • wyjaśnia znaczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje postawę nadawcy wobec świata, • uogólnia wnioski dotyczące sposobu obrazowania przyrody, określa cechy opisanego

	<p>w utworze,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje metafory dotyczące człowieka, • krótko opisuje swoje otoczenie 	<p>nazywa opisujące je środki językowe,</p> <ul style="list-style-type: none"> • próbuje przełożyć język metafor na znaczenia dosłowne, • opisuje swoje otoczenie, stara się rozbudować wypowiedź 	<p>wynikające z metafor,</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje swoje otoczenie, stosuje funkcjonalnie odpowiednie środki językowe 	<p>świata,</p> <ul style="list-style-type: none"> • na podstawie metafor formułuje wnioski dotyczące natury człowieka, • opisuje swoje otoczenie, wykorzystując wnioski z analizy tekst
<p>Hanna Kowalska-Pamięta <i>Pamiętnik jedyńczki</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie <i>świat przedstawiony</i>, • wymienia bohaterów tekstu, krótko ich przedstawia, • wskazuje w tekście określenia dotyczące wyglądu postaci, • redaguje według wzoru krótki opis postaci 	<ul style="list-style-type: none"> • wylicza elementy świata przedstawionego, • określa relacje między bohaterami utworu, • porządkuje określenia dotyczące wyglądu postaci według podanej zasady, • redaguje samodzielnie opis postaci 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie <i>świat przedstawiony</i>, • wskazuje narratora utworu, dostrzega tożsamość narratora i bohatera, • uzupełnia określenia z tekstu własnymi propozycjami, • redaguje rozwinięty opis postaci 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i określa elementy świata przedstawionego w tekście, • określa własny stosunek do narratorki (bohaterki) utworu, • uzupełnia i porządkuje określenia związane z wyglądem postaci według przyjętej przez siebie zasady, • redaguje opis postaci, stosuje bogate słownictwo nazywające i określające cechy wyglądu, stosuje porównania
<p>Być albo nie być? Czasownik</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje czasownik wśród innych części mowy, • wie, że czasownik jest odmienną częścią mowy, • rozpoznaje i tworzy 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia czasowniki nazywające czynności i stany, • rozpoznaje i tworzy stronę czynną i bierną, rozróżnia czasowniki 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia czasowniki w formie osobowej i nieosobowej, • odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, określa 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym wyróżnia się czasownik spośród wszystkich części mowy, • rozpoznaje i tworzy formy czasownika: osobę,

	<p>formę osoby, liczby, rodzaju, czasu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje ogłoszenie według wzoru, • stosuje prawidłowo odmianę czasowników ruchu (<i>iść, wejść</i>) w czasie przeszłym 	<p>przechodnie i nieprzechodnie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje samodzielnie krótkie ogłoszenie, • stosuje prawidłowo odmianę czasowników o poszerzonym temacie (<i>umieć, rozumieć</i>) 	<p>aspekt czasownika,</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje ogłoszenie, stosując funkcjonalnie formy czasownika, • stosuje i prawidłowo zapisuje formy czasu przeszłego czasowników zakończonych na <i>-ąć</i> (<i>wziąć</i>) 	<p>liczbę, rodzaj, czas, stronę, aspekt,</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje ogłoszenie, stosując funkcjonalnie różnorodne formy czasownika, • stosuje prawidłowo odmianę trudnych czasowników
Lepiej zapamiętać. Trudne formy czasownika	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłowo odmianę czasowników ruchu (<i>iść, wejść</i>) w czasie przeszłym 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłowo odmianę czasowników o poszerzonym temacie (<i>umieć, rozumieć</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje i prawidłowo zapisuje formy czasu przeszłego czasowników zakończonych na <i>-ąć</i> (<i>wziąć</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłowo odmianę trudnych czasowników
Wśród portretujących i portretowanych. Strony czasownika	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje stronę czynną i bierną czasownika, wie, jaką funkcję pełnią w wypowiedzeniu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i tworzy formy czynne i bierne czasownika, wyróżnia czasowniki przechodnie i nieprzechodnie 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca formy czynne czasowników na bierne i odwrotnie, stosuje je w wypowiedzeniach w zależności od intencji wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy dłuższe formy pisemne, swobodnie stosując formy czynne i bierne czasowników
Barbara Ciwoniuk <i>Igor</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że epika to jeden z rodzajów literackich, • odtwarza własnymi słowami zawartość treściową fragmentu powieści, • wskazuje w tekście słownictwo typowe dla języka potocznego, 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że obecność narratora stanowi główny wyróżnik epiki, • wymienia i określa elementy świata przedstawionego we fragmencie powieści, • odróżnia język potoczny od oficjalnego, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę narratora w utworze epickim, • wskazuje narratora utworu, wyszukuje w tekście informacje pozwalające go przedstawić, • wskazuje sytuacje, w których posłuży się 	<ul style="list-style-type: none"> • wyróżnia i nazywa dwa typy narratora, określa cechy każdego z nich, • charakteryzuje narratora na podstawie jego wypowiedzi, • wskazuje różnice między językiem oficjalnym

	<ul style="list-style-type: none"> • zna układ graficzny listu, • redaguje krótki list (tradycyjny i e-mail) w sytuacji nieoficjalnej 	<ul style="list-style-type: none"> • zna części kompozycyjne listu (tradycyjnego i internetowego), • redaguje rozwinięty treściowo list w sytuacji nieoficjalnej 	<p>językiem nieoficjalnym i oficjalnym,</p> <ul style="list-style-type: none"> • przekształca list z języka nieoficjalnego na oficjalny, zachowując jego zawartość treściową 	<p>a nieoficjalnym,</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma świadomość odmiany mówionej i pisanej języka, • redaguje list (tradycyjny i internetowy) w sytuacji oficjalnej i nieoficjalnej na ten sam temat
W trybie natychmiastowym. Tryby czasownika	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje formy trybu oznajmującego, rozkazującego, przypuszczającego czasownika • wie, że tryb przypuszczający wyróżnia cząstka <i>-by</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i tworzy formy trybu oznajmującego, rozkazującego, przypuszczającego, • zna zasady pisowni cząstki <i>-by</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca zdania, wykorzystując różne formy trybu czasownika, • zapisuje poprawnie cząstkę <i>-by</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje informacje, polecenia, prośby, przypuszczenia, stosując odpowiednie formy trybu, • zapisuje je zgodnie z zasadami ortografii
Rafał Olbiński <i>Cała Polska czyta dzieciom</i> (plakat)	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i nazywa elementy przedstawione na plakacie, • tworzy dialog między postaciami przedstawionymi na plakacie 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega kontrast jako zasadę kompozycyjną plakatu, wstępnie omawia kompozycję plakatu, • redaguje krótkie opowiadanie związane tematycznie z jednym z elementów plakatu 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega znaczenia wynikające z kontrastu, • opisuje jeden z elementów przedstawionych na plakacie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przerośnięte znaczenie elementów plakatu, formułuje przesłanie plakatu, • formułuje wnioski oceniające plakat, uzasadnia je
<i>Wyobraża sobie Pani życie bez czytania?</i> – wywiad z Dorotą Terakowską	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu wymienia argumenty popierające tezę, • wypowiada się na temat lektur szkolnych, 	<ul style="list-style-type: none"> • uzupełnia argumenty pisarki własnymi, • wypowiada się na temat lektur szkolnych i podaje własne propozycje jej 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia własny pogląd na temat tez przedstawionych w wywiadzie, • przygotowuje wystawę 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje i przeprowadza ankietę, • przygotowuje zestawy informacji na temat wystawionych książek,

	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje według wzoru dedykację 	uzupełnienia, <ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie redaguje dedykację 	ulubionych książek, <ul style="list-style-type: none"> • ciekawie i oryginalnie formułuje treść dedykacji 	<ul style="list-style-type: none"> • ciekawie i oryginalnie formułuje treść dedykacji wpisanej na odwrocie fotografii oraz do książki
Józef Baran <i>Sztuka dom</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście nazwy i określenia związane z teatrem, • dzieli tekst na części kompozycyjne, wyodrębnia sceny, • zbiera informacje na temat przeszłości swojej rodziny, • odtwarza zawartość treściową i kompozycję życzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje podobieństwa między teatrem a życiem, • przedstawia zawartość tematyczną kolejnych scen, • porządkuje informacje na temat swojej rodziny, • według podanej zasady redaguje samodzielnie życzenia we wskazanej sytuacji 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje znaczenia tekstu wynikające z zestawienia życia z teatrem, • opisuje obrazy poetyckie związane z kolejnymi scenami, • porządkuje informacje na temat swojej rodziny według ustalonej przez siebie zasady, • redaguje życzenia we wskazanej sytuacji, stosuje odpowiednie formy grzecznościowe 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje zwartą wypowiedź na temat motywu życia jako teatru, • wyjaśnia metaforyczne znaczenie tytułu, nazywa wartości związane z życiem przedstawionej rodziny, • przedstawia informacje o przeszłości i tradycji swojej rodziny w wybranej przez siebie formie, • samodzielnie redaguje życzenia z zachowaniem wszystkich cech językowych i kompozycyjnych tej formy wypowiedzi
Janina Porazińska <i>Kto mi dał skrzydła</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że J. Kochanowski to jeden z najwybitniejszych pisarzy polskich, • wyodrębnia z tekstu wydarzenia, • przy pomocy nauczyciela redaguje streszczenie, korzystając 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kiedy żył i tworzył J. Kochanowski, • układa chronologicznie wydarzenia z tekstu, • samodzielnie układa plan wydarzeń, na jego podstawie przy wsparciu nauczyciela redaguje streszczenie 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi podać kilka informacji biograficznych z życia J. Kochanowskiego, • wydobywa z tekstu informacje, na podstawie których można odtworzyć realia historyczne, • redaguje samodzielnie 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi krótko wyjaśnić, dlaczego J. Kochanowski jest uznawany za jednego z najwybitniejszych pisarzy polskich, • na podstawie wprowadzenia i tekstu przedstawia J. Kochanowskiego jako

	z podanego planu wydarzeń		plan wydarzeń i streszczenie	twórcę, obywatela, gospodarza, <ul style="list-style-type: none"> • redaguje samodzielnie streszczenie, zachowuje wszystkie cechy tej formy wypowiedzi
Jan Kochanowski <i>Na dom w Czarnolesie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje formy pozwalające rozpoznać nadawcę i adresata utworu, • wskazuje wersy zawierające prośby nadawcy 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia nadawcę i adresata utworu, • odtwarza w języku sobie współczesnym treść próśb nadawcy 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje apostrofę jako środek poetycki wskazujący adresata, • korzysta z przypisów, • stara się przełożyć język utworu na wypowiedź współczesną 	<ul style="list-style-type: none"> • określa relacje między nadawcą i adresatem utworu, • na podstawie wypowiedzi nadawcy określa jego stosunek do życia i świata
Adam Mickiewicz <i>Na ścianach soplicowskiego dworku</i>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta płynnie tekst, odtwarza swoimi słowami jego treść, • wymienia nazwy przedmiotów opisanych w utworze, gromadzi podstawowe słownictwo do opisu przedmiotu, • przy pomocy nauczyciela redaguje krótki opis przedmiotu 	<ul style="list-style-type: none"> • wylicza i określa elementy świata przedstawionego, • wskazuje w tekście środki opisujące przedmioty, gromadzi i porządkuje słownictwo do opisu, • stara się samodzielnie zredagować opis przedmiotu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia postacie historyczne wspomniane w tekście, podaje informacje na ich temat, • nazywa odczucia i emocje bohatera wywołane widokiem przedmiotów, • samodzielnie redaguje wyczerpujący opis przedmiotu 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu przedstawia i charakteryzuje wygląd wnętrza opisanego w utworze, • redaguje opis przedmiotu, stosuje bogate słownictwo nazywające cechy wyglądu
Nie tylko ludzie i rzeczy. Rzeczowniki	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje rzeczownik wśród innych części mowy, • tworzy prawidłowe formy przypadków i liczby 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia rzeczowniki pospolite i własne, • określa i tworzy prawidłowe formy przypadków, liczby, rodzaju 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia rzeczowniki konkretne i abstrakcyjne, • potrafi wyodrębnić temat i końcówkę rzeczownika 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia kategorie nazywane rzeczownikami, • rozpoznaje rzeczowniki pospolite, własne, konkretne, abstrakcyjne, • określa i tworzy

				<p>prawidłowe formy gramatyczne rzeczowników,</p> <ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje temat i końcówkę rzeczownika
<p>W gąszczu reguł. Trudne formy rzeczownika</p>	<ul style="list-style-type: none"> wie, że istnieją rzeczowniki odmieniające się według odmiennych reguł, stosuje prawidłowe formy rzeczowników <i>przyjaciel, rok</i> 	<ul style="list-style-type: none"> zna rzeczowniki odmieniające się tylko w liczbie mnogiej, stosuje ich prawidłowe formy 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje prawidłowe formy rzeczowników typu <i>sędzia, oczy, Amerykanin</i> 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje prawidłowo wszystkie formy rzeczowników o trudnej odmianie
<p>Ewa Przybylska <i>Dzień kolibra</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> wie, że rzeczywistość przedstawiona w utworze ma charakter fikcyjny, rozróżnia świat rzeczywisty i fikcyjny, opowiada własnymi słowami treść utworu, przy niewielkiej pomocy redaguje opowiadanie o dalszych losach bohatera, wymyśla tytuł opowiadania 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie <i>fikcja literacka</i>, wskazuje fragmenty, na podstawie których można scharakteryzować bohatera, samodzielnie redaguje opowiadanie o dalszych losach bohatera, wprowadza dialogi 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie tekstu potrafi wskazać związki między światem rzeczywistym a fikcyjnym, komentuje zachowanie, reakcje, myśli bohatera, nazywa jego emocje, redaguje opowiadanie zawierające dialogi i opisy 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega fikcja realistyczna, wskazuje w tekście przykłady realistycznych elementów świata przedstawionego, porównuje emocje bohatera z własnym doświadczeniem, formułuje uogólnienia w postaci wniosków, redaguje twórcze opowiadanie zakończone puentą
<p>Tomek Tryzna <i>Panna Nikt</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i krótko omawia elementy świata przedstawionego, opowiada o wybranym 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje narratora, dostrzega subiektywny charakter narracji, odtwarza i nazywa 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje realistyczny charakter świata przedstawionego, charakteryzuje bohaterki 	<ul style="list-style-type: none"> komentuje elementy świata przedstawionego, podkreślając realizm konwencji i subiektywizm

	wydarzeniu, określa rolę każdej z bohaterek biorącej w nim udział	emocje bohaterek, ujawniające się w głównym wydarzeniu tekstu	na podstawie ich działania i wypowiedzi, wstępnie je ocenia	narracji, • określa, komentuje i ocenia relacje łączące obie bohaterki utworu
Opisywać i oceniać. Przymiotniki	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje przymiotniki wśród innych części mowy, • podaje przykłady przymiotników 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, na jakie pytania odpowiada przymiotnik, • wie, przez jakie formy się odmienia 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że przymiotnik podlega stopniowaniu, • zna stopnie przymiotnika 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłowe formy gramatyczne przymiotnika, • stosuje różne sposoby stopniowania
Nie zrobić błędu! Trudne formy przymiotnika	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że niektóre przymiotniki mają trudną odmianę 	<ul style="list-style-type: none"> • stara się prawidłowo stosować niektóre trudne formy odmiany przymiotnika 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłowe formy stopniowania przymiotników trudnych 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłową odmianę i stopniowanie trudnych form przymiotnika
Antoine de Saint-Exupéry <i>Mały Książę</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wylicza etapy wędrówki bohatera, opowiada przebieg jednego z nich, • łączy nazwy miejsc z odpowiednimi postaciami, • porządkuje informacje na temat tytułowego bohatera, • rozpoznaje narratora utworu, • czyta ze zrozumieniem definicję symbolu, • wypisuje cytaty 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje etapy wędrówki, wskazuje ich cechy wspólne, • przedstawia wygląd i zajęcia bohaterów utworu, • przedstawia tytułowego bohatera, • określa i przedstawia narratora utworu, • na podstawie definicji wyjaśnia pojęcie symbolu, • komentuje cytaty dotyczące przyjaźni, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przyczyny podjęcia wędrówki, określa jej cel, • krótko charakteryzuje bohaterów, • opisuje wygląd tytułowego bohatera, • charakteryzuje narratora utworu, • wymienia elementy utworu, którym można przypisać znaczenia symboliczne, • rozwija myśli zawarte 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega symboliczny charakter wędrówki, podaje przykłady podobnego motywu z innych utworów, • ocenia bohaterów, • wskazuje fantastyczne i realistyczne elementy związane z tytułowym bohaterem, • określa relacje łączące narratora z głównym bohaterem, nazywa uczucia, emocje narratora

	<p>dotyczące przyjaźni,</p> <ul style="list-style-type: none"> • formułuje krótko własną opinię na temat utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje własną ocenę utworu 	<p>w cytatach dotyczących przyjaźni,</p> <ul style="list-style-type: none"> • formułuje ocenę utworu, uzasadnia ją argumentami 	<p>związane z postacią głównego bohatera,</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa symboliczne znaczenia elementów świata przedstawionego w utworze, • na podstawie cytatów wyjaśnia, jak rodzą się więzi przyjaźni, • bierze aktywny udział w forum dyskusyjnym na temat utworu
<p>Wiktor Gomułicki <i>Wspomnienia niebieskiego mundurka</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy tekstu, na podstawie których można określić czas i realia wydarzeń, • odszukuje w podanych źródłach informacje o przywołanych w tekście postaciach biblijnych, • korzystając z wzoru, zapisuje dialog 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje opisaną rzeczywistość szkolną z własnym doświadczeniem, • wyjaśnia, kim były biblijne postacie przywołane w tekście, • samodzielnie zapisuje krótki dialog 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje wnioski wynikające z porównania, • wyjaśnia, z czego wynika skonstrastowanie bohaterów utworu, • zapisuje rozbudowany dialog 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje i ocenia atmosferę panującą w opisaney szkole, zestawia ją z własnymi doświadczeniami szkolnymi, • wymienia pary bohaterów z innych utworów literackich lub filmowych przedstawionych w podobny sposób, • zapisuje dialog, korzystając z wszystkich graficznych sposobów zapisu
<p>Jak się uczyć, żeby odnieść sukces?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje przysłowki wśród innych części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, co nazywają i na jakie pytania odpowiadają 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, od jakich części mowy tworzone są 	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo stopniuje przysłowki

Przysłówki		przysłówki	przysłówki	
Stefan Żeromski <i>Szyfowe prace</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada własnymi słowami przebieg wydarzeń, • przedstawia głównego bohatera fragmentu, • podaje z tekstu przykłady obrazujące proces rusyfikacji, • opowiada treść mitu o Syzyfie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia wydarzenia przedstawione we fragmencie, • wstępnie charakteryzuje głównego bohatera fragmentu, • opowiada o sposobach funkcjonowania szkoły przedstawionej w utworze, • wyjaśnia symboliczne znaczenia mitu 	<ul style="list-style-type: none"> • określa napięcie emocjonalne wywołane przez kolejne wydarzenia, • charakteryzuje postawę życiową głównego bohatera fragmentu, • wymienia sposoby rusyfikacji opisane we fragmencie, • wyjaśnia przerośnięte znaczenie tytułu powieści 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje zachowanie bohaterów związane z kolejnymi wydarzeniami, • porównuje i próbuje ocenić postawy życiowe postaci przedstawionych we fragmencie, • przedstawia i komentuje sposoby przeciwstawiania się rusyfikacji, • wyjaśnia sposób i cel nawiązania powieści do mitu
Stefan Żeromski <i>Dzienniki</i> (fragmenty)	<ul style="list-style-type: none"> • określa tematy kolejnych notatek w dzienniku, • opowiada w trzeciej osobie wybrany fragment 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje ogólny wniosek dotyczący tematyki dziennika jako gatunku, • wskazuje elementy biografii autora, które można rozpoznać w <i>Szyfowych pracach</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy dziennika jako gatunku, • wstępnie charakteryzuje autora dziennika 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co odróżnia dziennik od utworów literatury pięknej, • charakteryzuje autora dziennika z dwóch różnych punktów widzenia
Aidan Macfarlane, Ann MacPherson <i>Dziennik nastolatka</i> (fragmenty)	<ul style="list-style-type: none"> • w formie kartki z dziennika relacjonuje wydarzenie ze swojego życia 	<ul style="list-style-type: none"> • w formie kartki z dziennika relacjonuje spotkanie z inną osobą, przedstawia ją 	<ul style="list-style-type: none"> • w formie kartki z dziennika pisze o swoich planach i marzeniach 	<ul style="list-style-type: none"> • w formie kartki z dziennika wyraża swoje opinie na wybrany przez siebie temat
Czworo oczu lepsze niż	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje liczebnik 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje liczebniki 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kiedy należy użyć 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłowe

<p>dwoje. Liczebniki</p>	<p>wśród innych części mowy,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, co określają liczebniki 	<p>główne i porządkowe,</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłowo ich formy 	<p>liczebników zbiorowych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłowo ich formy 	<p>formy liczebników ułamkowych i nieokreślonych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłową odmianę liczebników wielowyrazowych
<p>Liczyć nie jest łatwo. Trudne formy liczebnika</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że niektóre liczebniki mają trudną odmianę 	<ul style="list-style-type: none"> • stara się prawidłowo stosować niektóre trudne formy odmiany liczebnika 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłowo trudne formy odmiany liczebnika 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłową odmianę trudnych form liczebnika
<p>Julian Tuwim <i>Nauka</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cytaty związane z różnymi dziedzinami nauki, • wskazuje wyrazy i formy pozwalające rozpoznać osobę mówiącą 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa dziedziny nauki przywoływane w wierszu, • określa czas, ustala, czego dotyczy przeszłość, teraźniejszość, przyszłość 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia dosłowne i uogólnione znaczenie tytułu, • charakteryzuje osobę mówiącą na podstawie jej wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega ironię w sposobie wypowiedzi podmiotu, • ustala, czego dotyczy ironia
<p>Adam Bahdaj <i>Telemach w dzinsach</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy świata przedstawionego w utworze, • wskazuje i przedstawia bohaterów utworu, • określa temat rozmowy bohaterów, wypisuje cytaty, które uważa za ważne dla tematu, • redaguje prostą instrukcję dotyczącą konkretnych działań 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia elementy świata przedstawionego w utworze, • zaznacza fragmenty, na podstawie których można scharakteryzować bohaterów, • odtwarza własnymi słowami myśli zawarte w cytatach, próbuje je komentować, • redaguje instrukcję dotyczącą konkretnych działań, uwzględnia ich 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega motyw wędrowni, wyjaśnia jego związek z problemem poruszonym w rozmowie bohaterów, • charakteryzuje bohaterów, porównuje ich, • odtwarza refleksje bohaterów na temat rodzajów szczęścia, próbuje je komentować, • redaguje instrukcję na temat: <i>Jak osiągnąć szczęście?</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady innych utworów literackich, w których występuje motyw wędrowni, wyjaśnia jego symboliczne znaczenia, • określa cele życiowe każdego z bohaterów, • rozwija myśli bohaterów na temat szczęścia własnymi refleksjami, • redaguje instrukcję na temat: <i>Jak osiągnąć</i>

		kolejność		<i>szczęście?</i> , zachowuje jednolitą formę czasowników
Jakow Swiet <i>Kolumb</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia krótko postać Krzysztofa Kolumba, • wybiera informacje do notatki, redaguje notatkę 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia okoliczności odkrycia dokonanego przez Kolumba, • porządkuje informacje do notatki, redaguje notatkę 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega wielkość dokonań Kolumba, • redaguje notatkę, tytułuje ją 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje podane oceny postaci Kolumba, • redaguje notatkę, proponuje jej funkcjonalny zapis graficzny
Konstanty Ildefons Gałczyński <i>Teatrzyk „Zielona Gęś” ma zaszczyt przedstawić „Zakrycie Ameryki”</i>	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega tematyczny związek utworu z postacią Kolumba i jego dokonaniem 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy utworu łączące go z formami dramatycznymi 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega w tekście humor, wskazuje jego przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega absurd, podaje jego przykłady
Wieczni „zastępcy”. Zaimki	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że zaimki mogą zastępować różne części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zaimki wśród innych części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zaimki ze względu na część mowy, którą zastępują, stosuje je w wypowiedziach 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zaimki ze względu na funkcję, jaką pełnią, stosuje je w wypowiedziach
Marek Kamiński <i>Razem na biegun</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje motyw wędrówki na poziomie dosłownym, określa jej trasę, • wybiera z tekstu materiał językowy do opisu bieguna, • układa pytania, które chciałby zadać autorom zapisków, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa motywy i cele wędrówki bohaterów pojmowanej dosłownie, • opisuje wygląd bieguna, • porównuje zapiski obu bohaterów, wskazuje podobieństwa, • samodzielnie redaguje gratulacje we wskazanej sytuacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przerośnięte znaczenia wędrówki bohaterów • wylicza umiejętności pomocne przy zdobywaniu bieguna, • porównuje zapiski obu bohaterów, wskazuje różnice, • redaguje gratulacje 	<ul style="list-style-type: none"> • określa motywy i cele wędrówki bohaterów pojmowanej przerośnięcie, • podaje dosłowne i metaforyczne znaczenia pojęcia <i>biegun</i>, • formułuje tezę dotyczącą sensu podjęcia wyprawy przez bohaterów, popiera ją argumentami,

	<ul style="list-style-type: none"> • korzystając z podanego wzoru, redaguje gratulacje 		w samodzielnie wymyślonej sytuacji	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje gratulacje, dołącza do nich życzenia
Wisława Szymborska <i>Nic dwa razy</i>	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega, że temat wiersza związany jest z przemijaniem, • rozpoznaje podmiot liryczny w utworze, • dostrzega zestawienie życia ze szkołą 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i przytacza tezę zawartą w utworze, • określa podmiot liryczny na podstawie jego wypowiedzi, dostrzega związek z utworem Tuwima <i>Nauka</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje z tekstu przykłady argumentów uzasadniających tezę, • odtwarza opinie osoby mówiącej na temat życia, • wyjaśnia znaczenia wynikające z zestawienia życia ze szkołą 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje poetyckie przesłanie na temat życia, • ustosunkowuje się do opinii osoby mówiącej w wierszu, • wskazuje paradoks, wyjaśnia wynikające z niego znaczenia
Jan Parandowski <i>Przygody Odyseusza</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia kolejne przygody bohatera, tytułuje je, • przypomina przyczyny tułaczki Odyseusza, • wydobywa z tekstu informacje służące przedstawieniu Odyseusza, na ich podstawie przedstawia bohatera, • nazywa kilka cech charakteru Odyseusza, • redaguje krótką charakterystykę postaci według wzoru 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza trasę wędrówki Odyseusza, • wymienia sprzymierzeńców i wrogów Odyseusza, • gromadzi i porządkuje materiał językowy do opisu wyglądu Odyseusza, • wskazuje przykłady zachowania, postępowania bohatera, na ich podstawie nazywa cechy jego charakteru, • samodzielnie redaguje krótką charakterystykę postaci 	<ul style="list-style-type: none"> • łączy nazwy krain z odpowiednimi postaciami, wyjaśnia, kim one są, • wyjaśnia, kto i w jaki sposób wpływał na losy Odyseusza, • opisuje wygląd Odyseusza, • nazywa cechy charakteru Odyseusza, dzieli je na wady i zalety, • redaguje charakterystykę postaci, wykorzystuje cytaty 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kim był aojda; wciela się w rolę aojdy, opowiada o wybranej przygodzie Odyseusza, • rozumie pojęcie <i>homo viator</i>, wyjaśnia zasadność używania go w odniesieniu do Odyseusza, • opisuje wygląd Odyseusza z punktu widzenia wybranej postaci, • nazywa cechy charakteru Odyseusza, wskazuje, którą uważa za najbardziej istotną, uzasadnia swą opinię, • redaguje wyczerpującą charakterystykę postaci,

				zawiera w niej własną ocenę
Herbert George Wells <i>Wehikuł czasu</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> określa, o jakim rodzaju wędrówki opowiada fragment powieści, wymyśla dalszy ciąg opowieści 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia bohatera – narratora utworu, decyduje, czy sam chciałby odbyć wędrówkę w czasie, uzasadnia swoje zdanie 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia wrażenia doznawane przez bohatera w czasie wędrówki, przedstawia zagrożenia i korzyści płynące z możliwości podróżowania w czasie 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia i nazywa emocje bohatera, wskazuje ich źródła i przyczyny, przedstawia argumenty potwierdzające opinię na temat zagrożeń i korzyści podróżowania w czasie
Odyseja językowa. Trudne zaimki	<ul style="list-style-type: none"> używa poprawnie dłuższych i krótszych form zaimków 	<ul style="list-style-type: none"> używa poprawnie zaimków względnych i dzierżawczych 	<ul style="list-style-type: none"> używa poprawnie zaimków wskazujących 	<ul style="list-style-type: none"> używa poprawnie wszystkich form zaimków
Adam Mickiewicz <i>Koncert wieczorny</i>	<ul style="list-style-type: none"> nazywa miejsca, w których odbywa się nietypowy koncert, wskazuje w tekście epitety, wie, że uosobienie i ożywienie to rodzaje przenośni, wie, że język utworu lirycznego cechuje się obecnością różnych środków poetyckich 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nietypowych muzykantów i instrumenty, na których grają, wskazuje w tekście porównania, wskazuje w tekście przykłady uosobienia i ożywienia, rozpoznaje i nazywa podstawowe środki poetyckie 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje w tekście wyrazy dźwiękonaśladowcze, zaznacza wersy, w których występuje instrumentacja głoskowa, określa funkcję epitetów i porównań, wie, czym jest hiperbola i peryfraza, wskazuje przykłady w tekście, określa funkcję podstawowych środków poetyckich 	<ul style="list-style-type: none"> omawia efekty uzyskane dzięki wyrazom dźwiękonaśladowczym i instrumentacji głoskowej, wyodrębnia obrazy poetyckie, opisuje je, wyjaśnia, na czym polega przenośnia, wskazuje w tekście różne jej rodzaje i nazywa je, formuluje znaczenia wynikające ze środków poetyckich
Artur Szlosarek <i>O pięknie</i>	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia własnymi słowami sytuację liryczną, 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje podmiot liryczny i bohatera 	<ul style="list-style-type: none"> odtwarza myśli i refleksje osoby 	<ul style="list-style-type: none"> określa postawę wobec świata osoby mówiącej,

	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady rzeczy, zjawisk, które uważa za piękne, • korzystając z wzoru, redaguje ogłoszenie 	lirycznego utworu, <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym dla osoby mówiącej w wierszu jest piękno, • redaguje ogłoszenie podające podstawowe informacje 	mówiącej, <ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie <i>estetyka</i>, wyjaśnia jego znaczenie, • redaguje ogłoszenie, • stosuje środki językowe wpływające na odbiorcę 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje podane cytaty na temat piękna, • redaguje ogłoszenie zgodnie ze wszystkimi cechami tej formy wypowiedzi
Rafał Malczewski <i>Pogodne życie</i> (reprodukcja obrazu)	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy przedstawione na obrazie, • proponuje przysłowki i przymiotniki, które można wykorzystać przy określeniu nastroju miejsca przedstawionego na obrazie, • nazywa barwy wykorzystane na obrazie, • wskazuje elementy świata związane z określonymi barwami, • rozpoznaje i wskazuje elementy przedstawione symetrycznie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje elementy przedstawione na obrazie, • określa nastrój przedstawionego miejsca, • określa kolorystykę obrazu, • wskazuje elementy widoczne z bliska i z oddali 	<ul style="list-style-type: none"> • proponuje epitety, porównania, które można by wykorzystać przy opisie elementów obrazu, • wyjaśnia, czym kieruje się odbiorca przy określaniu nastroju, • komentuje wrażenia wywołane kolorystyką obrazu, • dostrzega perspektywę, • określa punkt widzenia, z jakiego został przedstawiony widok 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy krótką wypowiedź, w której określa temat obrazu i opisuje elementy przedstawionego świata, • wskazuje malarskie środki tworzące nastrój, • rozpoznaje zasadę, według której zostały dobrane barwy, • omawia kompozycję obrazu, wskazuje jej najważniejsze zasady
Och! Jaki piękny świat! Czyż nie zachwyca? Wykrzykniki i partykuły	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że wykrzykniki i partykuły to nieodmierne części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, co można wyrazić za pomocą wykrzykników, • stosuje zasady interpunkcyjne przy ich zapisie 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, co można wyrazić za pomocą partykuł, stosuje je w swych wypowiedziach 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłowo i funkcjonalnie wykrzykniki i partykuły w swych wypowiedziach
Jostein Gaarder <i>Świat Zofii</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia bohaterkę utworu, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób bohaterka poznaje tajniki 	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje, kim jest filozof, wymienia 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu wyjaśnia, czym cechuje się

	<ul style="list-style-type: none"> szuka w podanych źródłach wyjaśnienia słowa <i>filozofia</i> 	<p>filozofii,</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie słowa <i>filozofia</i> 	<p>wyróżniające go cechy,</p> <ul style="list-style-type: none"> wypisuje z tekstu pytania o charakterze filozoficznym 	<p>postawa filozofa wobec świata,</p> <ul style="list-style-type: none"> układa samodzielnie pytania o charakterze filozoficznym
<p>Wisława Szymborska <i>Jarmark cudów</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> wylicza konkretne zjawiska przedstawione w wierszu, dostrzega związek z tekstem J. Gaardera, wskazuje zwroty z języka potocznego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia sposób przedstawienia zjawisk w wierszu, określa związek z tekstem Gaardera, wskazuje zwroty charakterystyczne dla komunikatu 	<ul style="list-style-type: none"> komentuje znaczenie tytułu utworu, dostrzega w wierszu refleksje o charakterze filozoficznym, wskazuje powtórzenia, wyjaśnia ich funkcję 	<ul style="list-style-type: none"> określa postawę wobec świata zaprezentowaną w wierszu, formułuje refleksje o charakterze filozoficznym wynikające z tekstu, wskazuje paradoks, wyjaśnia jego znaczenie
<p>Bolesław Prus <i>Faraon</i> (fragment) Mali, lecz wielcy w języku. Przyimki i spójniki</p>	<ul style="list-style-type: none"> wie, czym są i gdzie się znajdują piramidy odróżnia przyimki od spójników 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jakim celu wznoszono piramidy używa prawidłowych form przypadków rzeczownika w wyrażeniach przyimkowych 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje materiał językowy z tekstu, aby opisać piramidy rozpoznaje przyimki złożone, stosuje je w wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego piramidy uważane są za niezwykle budowle, uzasadnia ich znaczenie w kulturze stosuje celowo spójniki dla wyrażenia łączności, przeciwstawienia, rozłączności, wynikania
<p>Małgorzata Musierowicz <i>Opium w rosole</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przykłady, na podstawie których można określić miejsce i czas wydarzeń, wymienia rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> określa miejsce i czas wydarzeń, wylicza członków rodzin przedstawionych w powieści, 	<ul style="list-style-type: none"> ukonkretnia i omawia miejsce i czas wydarzeń, przedstawia relacje między członkami rodzin przedstawionych 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia realia rzeczywistości, w której toczy się akcja utworu, omawia i porównuje atmosferę panującą

	<p>przedstawione w powieści,</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia wybranych bohaterów utworu, • wypisuje z tekstu zdania o charakterze sentencji 	<ul style="list-style-type: none"> • wstępnie charakteryzuje wybranych bohaterów utworu, • wskazuje sentencję, którą uważa za ważną we własnym życiu, próbuje uzasadnić swój wybór 	<p>w powieści,</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokonuje wyczerpującej charakterystyki bohaterów, • próbuje komentować sentencje życiowe zawarte w utworze 	<p>w opisanych domach,</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje porównawczo bohaterów, omawia i ocenia ich postawy wobec świata, • rozwija sentencje zawarte w utworze własnymi refleksjami
Stanisław Lem <i>Dzienniki gwiazdowe</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • podaje z tekstu przykłady fantastycznych urządzeń, postaci, miejsc, • przedstawia cel podróży głównego bohatera, • wie, czym jest neologizm 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między elementami fantastycznymi z tekstu a fantastyką baśniową, • przedstawia własnymi słowami rozmowę bohaterów, • wyszukuje neologizmy w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia charakterystyczne cechy świata przedstawionego w utworze, • nazywa emocje głównego bohatera, ustala, czym są wywołane, • próbuje podać wyrazy, które były inspiracją do stworzenia neologizmów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co jest wyróżnikiem literatury fantastycznonaukowej, • ocenia, jaki obraz ludzkości wyłania się z rozmowy bohaterów, • podaje wyrazy, które były inspiracją do stworzenia neologizmów
Homer <i>Iliada</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że <i>Iliada</i> to jedno z najważniejszych dzieł literackich w kulturze europejskiej, • czyta uważnie tekst, zaznacza wyrazy i formy wyrazów, których nie rozumie, • przedstawia, kto, z kim, dlaczego walczy, • czyta uważnie definicję porównania 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że <i>Iliada</i> opowiada historię wojny trojańskiej, • czyta uważnie tekst, korzysta z przypisów, • opowiada własnymi słowami jeden z epizodów walki, • wykorzystując definicję, wyjaśnia, czym cechuje się porównanie homeryckie, • redaguje sprawozdanie, 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jakie były przyczyny wybuchu wojny trojańskiej, • wymienia postacie przedstawione we fragmencie, • wyodrębnia kolejne epizody walki, • wskazuje w tekście przykład porównania homeryckiego, • redaguje sprawozdanie, 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że <i>Iliada</i> jest eposem, wymienia cechy tego gatunku, • wyjaśnia, kim są postacie przedstawione we fragmencie, • opisuje zachowanie uczestników walki, nazywa wartości, w imię których podjęli walkę przeciw sobie, • charakteryzuje język

	<p>homeryckiego,</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje krótkie sprawozdanie, w którym podaje najważniejsze informacje o relacjonowanym wydarzeniu 	<p>w którym przedstawia przebieg relacjonowanego wydarzenia</p>	<p>w którym przedstawia emocje uczestników wydarzenia</p>	<p>porównania homeryckiego,</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje sprawozdanie, wykorzystuje czas terażniejszy, stosuje różne typy zdań
<p>Wygrać z językiem. Wypowiedzenie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia zdanie od równoważnika zdania, • rozpoznaje wypowiedzenia oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe 	<ul style="list-style-type: none"> • zastępuje zdania ich równoważnikami, • przekształca zdania oznajmujące w pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym cechuje się zdanie, a czym równoważnik, • sprawnie posługuje się różnymi typami wypowiedzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje funkcjonalnie równoważniki w wypowiedziach, • celowo wykorzystuje różne typy wypowiedzeń do osiągnięcia zamierzonych efektów
<p><i>Opowieści Okrągłego Stołu</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada wybrane wydarzenie, • wymienia rycerskie atrybuty, • przedstawia podstawowe zasady rycerskiego postępowania w formie kodeksu 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o zwyczajach rycerskich, • wyjaśnia, co oznaczały rycerskie atrybuty, • hierarchizuje zasady rycerskiego postępowania w formie kodeksu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym był i co symbolizuje okrągły stół, • przedstawia rycerskie powinności, • redaguje kodeks rycerskiego postępowania, zachowuje jednorodną formę czasowników 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym był i co symbolizuje Święty Graal, • nazywa główne cechy rycerza, wymienia najważniejsze dla niego wartości, • redaguje kodeks rycerskiego postępowania, proponuje graficzny układ zapisu
<p>Fryderyk Schiller <i>Rękawiczka</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta płynnie tekst, • wyodrębnia strofy, dostrzega rymy, • wyodrębnia kolejne 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta płynnie tekst z uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych, • nazywa rymy, określa 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta tekst, stara się oddać napięcie dramatyczne utworu, • wskazuje i nazywa 	<ul style="list-style-type: none"> • stara się głosowo interpretować tekst, • wymienia i omawia liryczne cechy utworu,

	<p>wydarzenia,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia dialog, • wie, że tekst jest balladą 	<p>rytm,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje zawiązanie, punkt kulminacyjny i rozwiązanie akcji, • określa bohaterów prowadzących dialog, proponuje rozwinięcie go, • czyta i odtwarza definicję ballady 	<p>środki poetyckie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzega narratora, • określa jego postawę wobec świata przedstawionego, • ocenia postacie na podstawie ich wypowiedzi, • wie, że ballada łączy cechy różnych rodzajów literackich 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia epickie cechy utworu, • dostrzega elementy dramatyczne w utworze, • wyjaśnia, na czym polega synkretizm rodzajowy
<p>Powiedzieć wszystko, co pomyśli głowa. Części zdania</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia logiczne związki wyrazów w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia związek główny, tworzy poprawne związki główne w swoich wypowiedziach, • posługuje się terminami: <i>podmiot, orzeczenie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia związki poboczne, tworzy poprawne związki poboczne, • posługuje się terminami: <i>przydawka, dopełnienie, okolicznik</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy logiczne struktury zdaniowe, • sprawnie posługuje się nazwami wszystkich części zdania
<p>Christopher Paolini <i>Eragon</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia postacie fantastyczne, dzieli je na bohaterów pozytywnych i negatywnych, • wskazuje związki utworu z baśnią 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy magii, wyjaśnia, z czym są związane, • wskazuje elementy wywodzące się z opowieści rycerskich 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega motyw smoka, omawia jego znaczenie w świecie przedstawionym utworu, • wskazuje związki z mitem, legendą 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia główne cechy świata przedstawionego w utworze, • wskazuje cechy utworów należących do literatury fantasy
<p>Przybyli, zobaczyli, zwyciężyli. Orzeczenie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, o czym informuje orzeczenie, na jakie pytania odpowiada 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje orzeczenie czasownikowe, prawidłowo używa go w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje orzeczenie imienne, prawidłowo używa go w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje wszystkie rodzaje orzeczenia, prawidłowo używa ich w zdaniach

Henryk Sienkiewicz <i>Pan Wołodyjowski</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> określa miejsce, czas przedstawionych wydarzeń, wymienia bohaterów biorących w nich udział, opowiada własnymi słowami przebieg ślubowania złożonego przez bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> dzieli fragment na części, tytułuje je, przedstawia motywy działania bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje narratora, określa jego stosunek do prezentowanych postaci i ich czynów, przedstawia pozytywne i negatywne skutki decyzji podjętej przez bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> wie, że utwór jest powieścią historyczną, wyjaśnia sens określenia: <i>ku pokrzepieniu serc</i>, nazywa wartości, którymi kierowali się bohaterowie, ocenia ich postępowanie
Stanisław Kałamański <i>Legandy spod Giewontu</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia własnymi słowami treść legendy 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje elementy realistyczne i fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego tekst jest legendą 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia symboliczne znaczenie motywu śpiących rycerzy
Kto śpi, a kto czuwa? Podmiot	<ul style="list-style-type: none"> wie, o czym informuje podmiot, na jakie pytania odpowiada 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje podmiot gramatyczny, rozpoznaje podmiot domyślny 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje podmiot logiczny, wskazuje podmiot szeregowy i towarzyszący 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje i wskazuje wszystkie rodzaje podmiotu, rozpoznaje zdania bezpodmiotowe
Konstanty Ildefons Gałczyński <i>Pieśń o żołnierzach z Westerplatte</i>	<ul style="list-style-type: none"> wydobywa z tekstu informacje pozwalające określić sytuację liryczną, rozpoznaje motyw nieba, przypomina symboliczne znaczenie nieba, płynnie recytuje tekst 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje zbiorowego bohatera lirycznego, nazywa wartości reprezentowane przez bohatera zbiorowego, recytuje tekst, zwraca uwagę na prawidłową wymowę 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia wypowiedzi podmiotu lirycznego i bohatera lirycznego, ustala, czego dotyczą, wyjaśnia pojęcie <i>apoteoza</i>, ustala, co i w jaki sposób zostało w tekście poddane idealizacji, gloryfikacji, recytuje tekst, zwraca uwagę na odpowiednie tempo 	<ul style="list-style-type: none"> postrzega tekst jako legendę poetycką, określa sposób i cel jej tworzenia, głosowo interpretuje utwór
Adam Mickiewicz	<ul style="list-style-type: none"> opowiada wybrane 	<ul style="list-style-type: none"> sporządza ramowy plan 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada wybrane 	<ul style="list-style-type: none"> dzieli wydarzenia

<i>Świtezianka</i>	<p>wydarzenie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa ogólnie miejsce wydarzeń, • przedstawia bohaterów, • wstępnie określa nastrój utworu, • rozpoznaje utwór jako balladę 	<p>wydarzeń,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wypisuje elementy krajobrazu, • krótko charakteryzuje bohaterów, • wskazuje elementy świata przedstawionego tworzące nastrój, • wskazuje elementy fantastyki i specyfikę nastroju jako ważne cechy ballady 	<p>wydarzenie z punktu widzenia jednego z bohaterów,</p> <ul style="list-style-type: none"> • ustala cechy krajobrazu, • wyjaśnia, na czym polega wina strzelca, jaką ponosi karę, kto ją wymierza, • dostrzega zmiany nastroju, • wie, że ballada łączy w sobie cechy liryki, epiki, zawiera elementy dramatu 	<p>według zasady prawdopodobieństwa,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje i nazywa językowe środki opisujące krajobraz, • formułuje prawdy moralne wynikające z tekstu, • nazywa nastrój poszczególnych części utworu, • wymienia wszystkie cechy ballady jako gatunku literackiego
<i>Jakiż to chłopiec piękny i młody?</i> Przydawka	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że przydawka jest częścią zdania, wymienia pytania, na które odpowiada przydawka 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że przydawka jest określeniem rzeczownika 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jakimi częściami mowy może być wyrażana przydawka 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje przydawki, celowo i funkcjonalnie wykorzystuje je w swoich wypowiedziach
Juliusz Słowacki <i>Balladyna</i>	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady realistycznych i fantastycznych wydarzeń, • przedstawia krótko osoby dramatu, • przedstawia tytułową bohaterkę, • odróżnia tekst główny od tekstu pobocznego, • wie, że utwór jest dramatem 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze wydarzenia akcji, • wymienia postacie fantastyczne, podaje przykłady ich ingerencji w losy innych bohaterów, • nazywa cechy osobowości tytułowej bohaterki, • rozpoznaje w tekście głównym dialogi i monologi, • wie, że dramat to rodzaj literacki, wymienia lirykę 	<ul style="list-style-type: none"> • szereguje najważniejsze wydarzenia akcji, • nazywa najważniejszą cechę każdej postaci, • tworzy portret psychologiczny tytułowej bohaterki, • wydobywa z tekstu pobocznego informacje, ustala, czego dotyczą, • wskazuje brak narratora i cechy budowy jako istotne wyróżniki rodzajowe dramatu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje wydarzenia o największym napięciu dramatycznym, motywuje swój wybór, • charakteryzuje wybranego bohatera, wprowadza elementy oceny, • ocenia tytułową bohaterkę, formułuje argumenty uzasadniające ocenę, • zaznacza fragmenty tekstu głównego, które

		i epikę jako nazwy dwóch pozostałych rodzajów literackich		uważa za istotne, uzasadnia swój wybór, <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy dramatu jako rodzaju literackiego
Mary Shelley <i>Frankenstein</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> opowiada własnymi słowami tekst, stosuje narrację trzecioosobową, przedstawia narratora utworu 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego, opowiada, w jaki sposób naukowiec stworzył człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> określa temat utworu, przedstawia motywy, którymi kierował się naukowiec, stwarzając człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego utwór jest powieścią grozy, prezentuje i uzasadnia swoją opinię na temat granic dokonań naukowych lub ich braku
Czy słyszeliście o nich? Co odkryli i komu to potrzebne? Dopełnienie	<ul style="list-style-type: none"> wie, że dopełnienie jest częścią zdania, wymienia pytania, na które odpowiada dopełnienie 	<ul style="list-style-type: none"> wie, że dopełnienie jest określeniem czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> wie, jakimi częściami mowy może być wyrażone dopełnienie 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje dopełnienia, celowo i funkcjonalnie stosuje je w swoich wypowiedziach
Hans Christian Andersen <i>Pewna wiadomość</i>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zwierzęcych bohaterów utworu, dostrzega i wyjaśnia różnice między faktem a plotką, przeogląda gazetę lub internetowy serwis informacyjny w poszukiwaniu tekstów informacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje uosobienie jako sposób przedstawienia bohaterów, wykorzystując podane propozycje, odtwarza etapy powstawania plotki, określa tematykę wiadomości zamieszczonych w prasie lub internetowych serwisach informacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia cel zastosowania uosobienia, odtwarza mechanizmy powstawania plotki, wyodrębnia rodzaje informacji, uzupełnia schemat w podręczniku 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega i z czego wynika uniwersalizm utworu, wyjaśnia, na czym polegają negatywne skutki plotki, podaje przykłady, w tekstach informacyjnych oddziela fakty od opinii i komentarzy
Kazimierz Wierzyński <i>Strofa o Prometeuszu</i> , Zbigniew Herbert <i>Stary Prometeusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> przypomina treść mitu o Prometeuszu, dostrzega związek wiersza K. Wierzyńskiego z mitem o Prometeuszu, 	<ul style="list-style-type: none"> przypomina, kim był Prometeusz, wskazuje, do którego fragmentu mitu nawiązuje wiersz K. Wierzyńskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> przypomina, co ludzkość zawdzięcza temu tytanowi, komentuje sposób przedstawienia 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jaką funkcję pełniły mity w kulturze antycznej, wyjaśnia, na czym polega reinterpretacja mitu

	<ul style="list-style-type: none"> • sprawdza w odpowiednim słowniku znaczenie terminu <i>prometeizm</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie definicji słownikowej wyjaśnia własnymi słowami znaczenie terminu <i>prometeizm</i> 	<p>Prometeusza w tekście Z. Herberta,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w czym wyraża się postawa prometejska 	<p>w tekście Z. Herberta,</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazywa nadrzędne wartości ujawniające się w postawie prometejskiej bohatera, • podaje przykłady postaci, z którymi można łączyć postawę prometejską
Jan Twardowski <i>Nie rozdziela</i>	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu wprowadzenia z podręcznika wyjaśnia znaczenie słowa <i>pasja</i>, • tytułuje kolejne strofy wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy występujące w motywach pasyjnych, • wskazuje słowa klucze w tekście, uzasadnia swój wybór 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje i omawia motyw pasyjny na obrazie, • tworzy mapę skojarzeń wokół słów kluczy 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje i omawia motyw pasyjny w wierszu, porównuje z motywem pasyjnym na obrazie, • wyjaśnia, jak zostały przedstawione w tekście pojęcia abstrakcyjne
John Ronald Reuel Tolkien <i>Władca Pierścieni</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wylicza elementy świata przedstawionego, • wyjaśnia, na czym polega zadanie, którego podjęli się bohaterowie, • odtwarza etapy ich wędrówki, • redaguje zaproszenie według podanego wzoru 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko omawia elementy świata przedstawionego, • przedstawia bohaterów, wymienia zadania każdego z nich, • omawia okoliczności związane z wędrówką bohaterów (jak, gdzie, kiedy, po co, dlaczego?), • redaguje zaproszenie, zachowuje graficzny układ tej formy wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • określa, jakim rodzajem powieści jest utwór Tolkiena, • komentuje fragmenty opisujące przeżycia i emocje bohaterów, • wymienia trudności, które musieli pokonać bohaterowie w czasie wędrówki, • redaguje zaproszenie, prawidłowo stosuje formy grzecznościowe 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego tekst należy do powieści fantasy, • komentuje i ocenia postępowanie bohaterów, • wyjaśnia metaforyczne znaczenie wędrówki bohaterów, • redaguje zaproszenie zawierające obok informacji zachętę
Nadstaw ucha – najciekawsze są okoliczności. Okoliczniki	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że okolicznik jest częścią zdania, wymienia pytania, na które 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że okolicznik jest określeniem czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jakimi częściami mowy mogą być wyrażane okoliczniki 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje okoliczniki, celowo i funkcjonalnie stosuje wszystkie rodzaje

	odpowiada okolicznik			okolicznika w swych wypowiedziach
Biblia <i>Przypowieść o miłosiernym Samarytaninie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza wydarzenia przedstawione w tekście, • wymienia postacie, • wie, że tekst jest przypowieścią, • zna dwa znaczenia pojęcia <i>samarytanin</i> (<i>Samarytanin</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kto i w jakich okolicznościach opowiada o wydarzeniach, • przedstawia postępowanie i zachowanie bohaterów, • wyjaśnia, czym cechuje się przypowieść, • wyjaśnia, czym cechuje się postawa samarytańska 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje przebieg wydarzeń, • wyjaśnia motywy postępowania i zachowania bohaterów, • wskazuje w tekście cechy przypowieści, • podaje przykłady postawy samarytańskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega symboliczne znaczenie wydarzeń, • komentuje i ocenia postępowanie i zachowanie bohaterów, • formułuje pouczenia wynikające z przypowieści, • określa znaczenie postawy samarytańskiej we współczesnym świecie
Anna Dymna, Wojciech Szczęwiński <i>Warto mimo wszystko</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa cechy charakteryzujące postawę życiową zaprezentowaną w wywiadzie, • wyjaśnia istotę wolontariatu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie nazwy fundacji „Mimo wszystko”, • projektuje plakat lub plakietkę zachęcającą do wolontariatu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia motywy postępowania przedstawionego w wywiadzie, • wymyśla hasło propagujące wolontariat 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje postawę życiową zaprezentowaną w wywiadzie, • przedstawia argumenty uzasadniające ideę wolontariatu
Co się kryje w zdaniu? Analiza struktury zdania	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia w zdaniu związek główny 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia w zdaniu grupę podmiotu i grupę orzeczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w związkach wyrazowych wyrazy określone i określające 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy poprawny wykres zdania
Adam Mickiewicz <i>Dziady</i> cz. II	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kiedy żył i tworzył A. Mickiewicz, • określa czas, miejsce i uczestników ceremonii dziadów, • wie, co to jest motto, • wymienia postacie duchów, • odróżnia akt od sceny 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu wprowadzenia z podręcznika przedstawia podstawowe fakty z biografii A. Mickiewicza, • wyjaśnia nazwę obrzędu, przedstawia jego cel, • objaśnia sens motto, 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie uzupełnia fakty biograficzne dotyczące życia i twórczości A. Mickiewicza, • porządkuje podane elementy dramatu, dzieląc je na chrześcijańskie i pogańskie, • przypomina, za co i jaką 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>wieszcz</i>, krótko uzasadnia, dlaczego można obdarzyć tym mianem A. Mickiewicza, • przedstawia wyczerpująco obrzęd dziadów, • odtwarza własnymi słowami treść przestrogi

	<p>dramatu,</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia głównych twórców przedstawienia teatralnego 	<ul style="list-style-type: none"> odtwarza historię poszczególnych zjaw, wyjaśnia, czym jest scena jako część kompozycyjna dramatu, wymienia wszystkich twórców przedstawienia teatralnego 	<p>karę ponosi każda zjawia,</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje punkt kulminacyjny każdej sceny, wymienia zadania poszczególnych twórców przedstawienia teatralnego 	<p>związanej z każdą postacią, nazywa wartości wynikające z kolejnych przestróg,</p> <ul style="list-style-type: none"> określa zasadę łączenia scen w <i>Dziadach</i>, wymienia tworzywa sztuki teatralnej, łączy z nimi poszczególnych twórców przedstawienia teatralnego
<p>Dorota Terakowska <i>Tam gdzie spadają Anioły</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje fragmenty tekstu opisujące zachowanie, sposób mówienia bohaterów redaguje i poprawnie zapisuje graficznie dialogi bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia na podstawie tekstu zachowanie, sposób mówienia bohaterów, redaguje wskazówki dotyczące wyglądu, zachowania uczestników dialogu 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje zachowanie, sposób mówienia bohaterów w formie tekstu pobocznego, redaguje wskazówki opisujące scenerię, w której toczy się dialog 	<ul style="list-style-type: none"> ustala, czego można się dowiedzieć o bohaterów na podstawie ich zachowania, sposobu mówienia, redaguje fragment scenariusza teatralnego
<p>Jan Kochanowski <i>Fraszki</i> (wybór), Jan Szaudynger <i>Fraszki</i> (wybór)</p>	<ul style="list-style-type: none"> określa temat kilku wybranych fraszek, wskazuje grę słów jako źródło humoru, podaje przykład fraszki, rozpoznaje fraszki wśród innych tekstów literackich 	<ul style="list-style-type: none"> określa temat wszystkich podanych fraszek, wyjaśnia grę słów we wskazanych fraszkach, wie, że fraszka to jeden z gatunków lirycznych 	<ul style="list-style-type: none"> grupuje fraszki według wybranej przez siebie zasady, wskazuje puentę jako źródło humoru we fraszce, podaje przykłady, wyjaśnia, czym cechuje się fraszka jako gatunek literacki 	<ul style="list-style-type: none"> ustala, co może być tematem fraszki jako gatunku literackiego, wskazuje ironię jako źródło humoru we fraszce, wyjaśnia znaczenie ironii we wskazanych przykładach, próbuję samodzielnie zredagować fraszki, zachowując reguły gatunku
<p>Kazimierz Wierzyński</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia wyrazy i ich 	<ul style="list-style-type: none"> nazywa uczucia 	<ul style="list-style-type: none"> próbuję określić, kim 	<ul style="list-style-type: none"> określa postawę

<i>Zielono mam w głowie</i>	<p>formy pozwalające wskazać osobę mówiącą w wierszu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyczuwa regularność rytmu utworu, • podaje przykłady przenośni, • redaguje podziękowanie według wzoru 	<p>i emocje wyrażane przez osobę mówiącą,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje rymy, wiąże ich układ z rytmem wiersza, • wskazuje wszystkie przenośnie zastosowane w tekście, • samodzielnie redaguje podziękowanie o charakterze oficjalnym 	<p>może być osoba mówiąca,</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia budowę i układ wersów, wiąże swe spostrzeżenia z rytmem wiersza, • wyjaśnia znaczenie wybranej przenośni, • redaguje podziękowanie o charakterze osobistym 	<p>życiową osoby mówiącej,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje i omawia wszystkie elementy rytmizujące wiersz, • interpretuje znaczenia wynikające z metaforyki utworu, • redaguje rozwinięte podziękowanie, zachowując wszystkie cechy tej formy wypowiedzi
Małgorzata Musierowicz <i>Czarna polewka</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wypisuje z tekstu określenia dotyczące wyglądu, usposobienia bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> • do wypisanych przykładów dobiera wyrazy o znaczeniu przeciwstawnym 	<ul style="list-style-type: none"> • do wypisanych przykładów dobiera wyrażenia bliskoznaczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wypisuje z tekstu zwroty o przenośnym znaczeniu, podaje ich dosłowne znaczenie
Uśmiech fortuny i kaprysy losu. Synonimy, antonimy, związki frazeologiczne	<ul style="list-style-type: none"> • korzystając ze słownika, dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie dobiera synonimy i antonimy 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje w wypowiedziach frazeologizmy, podaje ich dosłowne znaczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje celowo w wypowiedziach synonimy, antonimy, • rozumie znaczenia związków frazeologicznych
Sławomir Mrozek <i>Śpiąca królewna</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście wydarzenia typowe dla baśni • wyodrębnia wypowiedzi narratora i wypowiedzi bohaterów • odtwarza treść opowiadania własnymi słowami 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje wydarzenia niezgodne z konwencją baśniową • określa temat wypowiedzi bohaterów • proponuje zarys dalszego ciągu wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje postaci, wskazuje cechy nietypowe dla bohaterów baśniowych, • charakteryzuje styl wypowiedzi narratora, • proponuje dalszy ciąg opowiadania 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposób nawiązania w opowiadaniu do konwencji baśniowej, • komentuje język utworu, wskazuje jego cechy, • proponuje dalszy ciąg opowiadania z zachowaniem konwencji zastosowanej przez autora

<p>Marc Chagall <i>Spacer</i> (reprodukcja obrazu)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy warstwy przedstawieniowej obrazu, • rozróżnia plany obrazu, • proponuje inny tytuł obrazu, odzwierciedlający jego wymowę 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy realistyczne warstwy przedstawieniowej obrazu, • wymienia składniki poszczególnych planów obrazu, • próbuje sformułować własną krótką ocenę dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy nadrealistyczne, magiczne, • dostrzega deformację elementów przedstawionych na poszczególnych planach, • wydobywa symboliczne znaczenia z warstwy przedstawieniowej obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposoby łączenia wszystkich elementów na obrazie, • wskazuje i nazywa niekonwencjonalne sposoby malarskiego przedstawienia świata, • uogólnia artystyczne przesłanie dzieła
--	--	--	--	--

KRYTERIA OGÓLNE

SPRAWNOŚCI	WYMAGANIA			
	KONIECZNE (ocena: dopuszczający)	PODSTAWOWE (ocena: dostateczny)	ROZSZERZONE (ocena: dobry)	DOPEŁNIAJĄCE (ocena: bardzo dobry)
UCZEŃ				
SŁUCHANIE	<ul style="list-style-type: none"> • słucha uważnie wypowiedzi nauczyciela i kolegów, • odtwarza podstawową treść cudzej wypowiedzi, • rozumie treść pytań i poleceń 	<ul style="list-style-type: none"> • słucha uważnie całości wypowiedzi nauczyciela i kolegów, • odtwarza pełną treść cudzej wypowiedzi, • odtwarza własnymi słowami treść pytań i poleceń 	<ul style="list-style-type: none"> • nawiązuje do cudzych wypowiedzi we własnej pracy, • selekcjonuje informacje z wysłuchanej wypowiedzi, • potrafi wyjaśnić sens pytań i poleceń 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje twórczo cudze wypowiedzi, • notuje informacje i główne myśli cudzej wypowiedzi, • rozpoznaje intencje zawarte w pytaniach i poleceniach
MÓWIENIE	<ul style="list-style-type: none"> • krótko wypowiada się na podany temat, • przestrzega poprawności gramatycznej, prawidłowo wymawia wyrazy, • przedstawia się w kilku zdaniach, • opowiada własnymi słowami wybrane wydarzenie z fabuły utworu epickiego, • krótko przedstawia sytuację zobrażoną w utworze lirycznym, • odtwarza wybrane wydarzenie akcji dramatu, 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na podany temat, zachowuje wewnętrzną logikę wypowiedzi • unika powtórzeń wyrazów, stara się prawidłowo je wymawiać i akcentować, • przedstawia się w sytuacji oficjalnej i nieoficjalnej, • opowiada własnymi słowami fabułę krótkiego utworu epickiego, • opowiada własnymi słowami sytuację liryczną 	<ul style="list-style-type: none"> • porządkuje treść swojej wypowiedzi, świadomie ją komponuje, • stosuje urozmaicone słownictwo, • stara się przestrzegać zasad poprawnej wymowy i akcentowania, • przedstawia się w sytuacji oficjalnej i nieoficjalnej, stosuje odpowiednie słownictwo, • opowiada fabułę utworu kilkuwątkowego, • opowiada i dookreśla sytuację liryczną, 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy rozbudowaną wypowiedź na podany temat, zachowuje logikę, spójność i kompozycję wypowiedzi, • stosuje funkcjonalnie różnorodne środki językowe, • bezbłędnie wymawia i akcentuje wyrazy, • tworzy wypowiedź o charakterze autoprezentacji, • opowiada fabułę utworu, świadomie wykorzystuje tempo

	<ul style="list-style-type: none"> • krótko przedstawia bohatera utworu, prezentuje jego wygląd, • nazywa uczucia bohaterów literackich, • nazywa wartości przedstawiane w tekście, • przedstawia rzeczowe argumenty w dyskusji na temat problemów znanych z codziennego życia, • odtwarza zawartość treściową definicji, • formułuje pytania dotyczące warstwy przedstawieniowej utworu, • płynnie wygłasza tekst z pamięci 	<p>zobrazowaną w wierszu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • odtwarza główne wydarzenia, akcję dramatu, • wstępnie charakteryzuje bohatera utworu, • nazywa i krótko przedstawia uczucia bohaterów literackich, • krótko wypowiada się na temat wartości przedstawianych w tekście, • przedstawia rzeczowe i emocjonalne argumenty w dyskusji na temat znanych mu z doświadczenia problemów, • przedstawia znaczenie terminów i pojęć, wykorzystując podane definicje, • formułuje pytania związane z dosłownymi znaczeniami utworu, • płynnie recytuje tekst, przestrzega intonacji zdaniowej 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza akcję dramatu, • charakteryzuje i krótko ocenia bohatera utworu, • wypowiada się na temat uczuć i przeżyć bohaterów literackich, • omawia wartości przedstawiane w tekście, • przedstawia argumenty w dyskusji dotyczącej tekstu literackiego, • wyjaśnia samodzielnie znaczenie terminów i pojęć, • formułuje pytania związane z przenośnymi znaczeniami utworu, • płynnie recytuje tekst, dobiera odpowiednie tempo, intonację 	<p>mówienia, intonację,</p> <ul style="list-style-type: none"> • komentuje sytuację liryczną, • opowiada akcję dramatu, eksponuje głosowo punkt kulminacyjny, • charakteryzuje i ocenia bohatera utworu, przedstawia i komentuje motyw jego postępowania, • określa uczucia i przeżycia bohaterów, uzasadnia swą wypowiedź odwołaniami do tekstu, • prezentuje własne stanowisko wobec wartości przedstawianych w tekście, • posługuje się wszystkimi rodzajami argumentów w dyskusji na różne tematy, • swobodnie posługuje się w wypowiedziach terminami i pojęciami, • formułuje pytania problemowe dotyczące wszystkich składników utworu, • interpretuje głosowo
--	---	--	--	--

				utwór
<p>CZYTANIE. ODBIÓR TEKSTÓW LITERACKICH I INNYCH TEKSTÓW KULTURY</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta płynnie tekst, • wydobywa z tekstu wskazane informacje, • odtwarza elementy świata przedstawionego w tekście, • wskazuje formy pozwalające rozpoznać nadawcę i adresata w utworze lirycznym, • wydobywa z tekstu informacje pozwalające określić sytuację liryczną, • wie, że język utworu lirycznego cechuje się obecnością różnych środków poetyckich, • odróżnia lirykę od innych rodzajów literackich, • kojarzy pieśń, fraszkę z liryką jako rodzajem literackim, • zna balladę jako gatunek, • odróżnia narratora od autora utworu, • rozróżnia pojęcia: <i>wątek, fabuła, akcja</i>, • odróżnia epikę od innych rodzajów 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta płynnie tekst, uwzględnia znaki interpunkcyjne, • samodzielnie wydobywa z tekstu najważniejsze informacje, • odczytuje tekst na poziomie dosłownym, • nazywa i określa nadawcę i adresata wypowiedzi lirycznej, • przedstawia sytuację liryczną, • rozpoznaje i nazywa podstawowe środki poetyckie, • wymienia podstawowe cechy liryki jako rodzaju literackiego, • wymienia główne cechy gatunkowe fraszki, • wie, że ballada ma cechy różnych rodzajów literackich, • rozpoznaje narratora w tekście, • szereguje wydarzenia wątku, • wymienia podstawowe cechy epiki jako rodzaju literackiego, 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta płynnie tekst, dobiera odpowiednie tempo i intonację, • wydobywa i porządkuje istotne informacje, • odczytuje naddane znaczenia tekstu, • określa relacje między nadawcą i adresatem w utworze lirycznym, • wyodrębnia obrazy poetyckie, • określa funkcje różnych środków poetyckich, • wyjaśnia, czym cechują się utwory liryczne, • wyjaśnia, czym jest fraszka, • wskazuje w balladzie cechy różnych rodzajów literackich, • wyjaśnia rolę narratora w tekście, • wyodrębnia etapy akcji utworu, • wyjaśnia, czym cechują się utwory epickie, • wyjaśnia, czym cechuje się powieść, opowiadanie, • wskazuje brak narratora 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta tekst, uwzględnia jego organizację rytmiczną, • twórczo wykorzystuje informacje z tekstu we własnej pracy, • odczytuje i komentuje naddane znaczenia tekstu, • charakteryzuje postawę nadawcy wobec świata, • charakteryzuje adresata wypowiedzi lirycznej, • opisuje i komentuje obrazy poetyckie, • formułuje znaczenia wynikające z zastosowanych środków poetyckich, • uzasadnia, dlaczego utwór należy do liryki, • wykorzystuje wiedzę o przynależności gatunkowej utworu lirycznego do interpretacji tekstu, • wyjaśnia, czym cechuje się ballada jako gatunek literacki, • określa narratora i narrację utworu, • komentuje przebieg

	<p>literackich,</p> <ul style="list-style-type: none"> • kojarzy powieść i opowiadanie z epiką jako rodzajem literackim, • odróżnia dramat od innych rodzajów literackich, • odróżnia tekst główny od tekstu pobocznego, • odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości, • rozpoznaje w tekstach podstawowe motywy literackie, • zna podstawowe słowniki, • wymienia elementy warstwy przedstawieniowej obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne cechy powieści i opowiadania, • rozpoznaje w tekście głównym dialogi i monologi, • rozpoznaje elementy realistyczne i fantastyczne, • dostrzega ciągłość podstawowych motywów literackich, • wyszukuje w odpowiednich słownikach wskazane informacje, • komentuje warstwę przedstawieniową obrazu 	<p>i cechy budowy jako ważne wyróżniki rodzajowe dramatu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzega w tekstach ironię, • zestawia teksty, w których występuje ten sam motyw literacki, • samodzielnie korzysta z odpowiednich słowników, • rozpoznaje na obrazie znaczenia naddane, • wskazuje elementy symboliczne 	<p>akcji utworu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje budowę fabuły, • uzasadnia, dlaczego utwór należy do epiki, • rozpoznaje różne rodzaje powieści, • wymienia cechy dramatu jako rodzaju literackiego, • wyjaśnia rolę i funkcję ironii, • porównuje i komentuje sposób wykorzystania tego samego motywu literackiego w różnych tekstach, • posługuje się informacjami zaczerpniętymi ze słowników, • wyjaśnia rolę środków języka malarskiego w tworzeniu znaczeń obrazu
PISANIE	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy poprawne związki wyrazowe, • buduje logiczne zdania, • pisze zgodnie z podstawowymi normami poprawnościowymi, • redaguje według 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy poprawnie zdania rozwinięte i złożone, • nie popełnia błędów zakłócających komunikację językową, • redaguje samodzielnie 	<ul style="list-style-type: none"> • łączy logicznie zdania, • pisze tekst przejrzysty kompozycyjnie, • stosuje akapity, • redaguje użytkowe formy wypowiedzi, stosuje odpowiednie słownictwo, 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje funkcjonalnie bogate słownictwo, • tworzy tekst bez błędów, przejrzysty kompozycyjnie, • dba o estetykę zapisu, • redaguje użytkowe

	<p>podanego wzoru użytkowe formy wypowiedzi: streszczenie, ogłoszenie, list, dedykację, życzenia, instrukcję, notatkę, gratulacje, ogłoszenie, zaproszenie, podziękowanie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje według podanego wzoru: opis postaci, miejsca, przedmiotu, • przy niewielkiej pomocy redaguje opowiadanie, nadaje mu tytuł, • redaguje według podanego wzoru charakterystykę postaci 	<p>użytkowe formy wypowiedzi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • zachowuje podstawowe cechy każdej z form wypowiedzi, • redaguje samodzielnie opis postaci, miejsca, przedmiotu, • redaguje samodzielnie opowiadanie, wprowadza dialogi, • redaguje samodzielnie charakterystykę postaci 	<p>środki językowe podkreślające intencję wypowiedzi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje rozwinięty opis postaci, miejsca, przedmiotu, • redaguje opowiadanie zawierające dialogi i opisy, • redaguje charakterystykę postaci, stosuje bogate słownictwo nazywające cechy 	<p>formy wypowiedzi zgodnie z wszystkimi cechami kompozycyjnymi i językowymi danej formy,</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje opis postaci, miejsca, przedmiotu, stosuje bogate słownictwo nazywające i określające cechy wyglądu, stosuje porównania, • redaguje twórcze opowiadanie zakończone puentą, • redaguje charakterystykę postaci, uzasadnia podane cechy, przedstawia ocenę postaci
--	---	--	---	---

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, którego osiągnięcia w znacznym stopniu wykraczają poza wymagania dopełniające i sytuują się na poziomie ponadprogramowym. Jego praca cechuje się samodzielnością i kreatywnością. Prezentuje wysoki poziom wiedzy i erudycji interdyscyplinarnej. Świadomie i funkcjonalnie posługuje się bogatym słownictwem terminologicznym. Samodzielnie analizuje i interpretuje teksty literatury pięknej, literatury faktu. Czyta, rozumie i wykorzystuje teksty popularnonaukowe i naukowe. Potrafi analizować i interpretować dzieła malarskie z uwzględnieniem specyfiki środków języka malarskiego. Formułuje problemy, proponuje sposoby ich rozwiązania. Tworzy bezbłędne pod każdym względem wypowiedzi ustne i pisemne. Odnosi sukcesy w konkursach przedmiotowych, publikuje swoje teksty.

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, którego wyniki nie osiągają poziomu wymagań koniecznych, w związku z tym nie jest w stanie wykonać zadań o niewielkim stopniu trudności. Brak wiedzy i umiejętności wyklucza osiągnięcie nawet minimalnego postępu.

